

УДК 330.341.1

ХАРЧЕНКО ВІКТОРІЯ,

кандидат економічних наук, доцент Донецького національного технічного університету

ІННОВАЦІЙНА АКТИВНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА У ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ

У статті обґрунтовано науково-методичний підхід до формування системи управління інноваційною активністю підприємства в умовах розвитку, який упорядковує застосування стратегій управління інноваційною активністю відповідно до видів інновацій, внутрішніх і зовнішніх умов їх реалізації, дозволяє зіставити різні групи і види стратегій, що забезпечує комплексне прийняття управлінських рішень і дозволяє підвищити ефективність стратегічного управління розвитком підприємства. У роботі отримав розвиток понятійний апарат теорії інновацій у частині проробки понять "інноваційна активність" і "управління інноваційною активністю" суб'єкта господарювання. Запропоновано комплексний підхід до визначення інноваційної активності, яка трактується автором як процес, що забезпечує досягнення цілей інноваційного розвитку на основі формування інноваційного потенціалу, активізації, стимулювання та інтенсифікації інноваційної діяльності в умовах стратегічного управління розвитком промислового підприємства. Даний підхід враховує як потребу у розвитку, так і основні базиси досліджуваного процесу, що є відмінністю від існуючих формулювань поняття, в яких вказані аспекти подаються розрізнено. Визначено мету інноваційної активності, що полягає в пошуку механізмів, які забезпечують здійснення інноваційного процесу на промисловому підприємстві для своєчасного реагування на ринкові виклики в умовах розвитку. Сформульовано основні характеристики інноваційної активності в системі різноманітних видів активності (ринкової, ділової, економічної, внутрішньої, зовнішньої), виділено організаційно-економічні стимули до реалізації інноваційної активності: результативне управління ресурсами, особливо інтелектуальними, інвестиційними та фінансовими; інтенсифікація змін зовнішнього середовища; державна політика, пов'язана з розвитком бізнесу, регулюванням конкурентного ділового середовища, створенням інноваційної інфраструктури. Під управлінням інноваційною активністю пропонується розуміти систему стратегічних управлінських рішень, спрямованих на забезпечення інтенсивного та ефективного здійснення інновацій у процесі розвитку промислового підприємства.

Ключові слова: інноваційна активність; підприємство; управління інноваційною активністю; стратегія; види інновацій; розвиток.

Introduction. To achieve the aims of an industrial enterprise development some efficient mechanisms of managing technical and technological processes, business operations, economic and financial elements in the framework of the uniform system of strategic development management are needed. One of the directions of development processes activation in the existing economic conditions is innovative activity. It is this type of activity that allows one to improve the efficiency of innovative activity and financial and economic activity in the competitive market environment.

Analysis of recent research. The problem of innovative activity is studied at various levels of economics, applied to various spheres of activity, taking into account numerous managerial aspects of functioning: ensuring competitive advantages, improving (maintaining) stability, formation of management systems. This is seen in publications [1-22]. The major part of scientific research is devoted to the estimation of innovative activity, definition of the factors that influence the activity level, and grounding of the reasons for low activity. The authors of the analyzed literature sources suggest comprehensive methodological approaches

to the estimation of innovative activity [2, 5, 6, 10, 12, 14], e.g. the approach based on the indices characterizing innovative potential and efficiency of innovative activity [5]; approach grounding perspectives of innovative activity in the country and the region, as well as development of an innovative strategy of an enterprise [10]; approaches allowing one to analyze the implementation of innovations (technological, marketing, organizational) [2, 14], reception of patent applications for inventions [2], amount of pollution in the environment [6], innovative rating and activity efficiency [2].

Among the factors that define the innovative activity are investment and financial resources, intellectual and personnel capital, competitive conditions, state assistance to business, quality of management and characteristics of activity planning [3]; innovative potential and efficiency of the system of innovations management [7]; development phase, development type, decision-making systems [8]; level of productivity [21].

The reasons for the insufficient level of innovative activity are: low quality of corporate management, deficiency of investment resources, absence of the uniform strategy of

innovative development at the macro level, unsatisfied need for innovative infrastructure elements (venture firms, technologies transfer centers, business incubators, technoparks) and systems of information supply of innovative activity [1, 9, 12, 13, 22].

The analysis of scientific groundwork allows us to identify the connection between innovative activity and the process of an enterprise development, which lies in the following: the state of innovative activity defines the contents of the planned measures aimed at innovative development [16]; innovation activity must assist the selection of directions of innovative activity [10]; management of innovative activity is a process aimed at achievement of targets of the enterprise economics development [8]; policy of innovative development must be oriented at the system of innovative activity assessment [9].

Despite the received results, it is rational to look at the tasks of formation of innovative activity system in a more detailed and comprehensive way in the process of realization of various development directions.

The aim of the work is to ground the scientific and methodological approach to the formation of the system of managing the innovative activity of an enterprise in the process of its development.

Basic material. The term 'activity' is seen as a necessary part of the performance, the condition of functioning and development. Numerous types of activity are under research: market, investment, labour, ecological, social, strategic, credit, financial etc [11, 15, 19, 20]. This work emphasizes the innovative activity, the main content of which, alongside with other types of activity grouped by the author according to the scale and activity type based on their logic, is presented in Table 1.

Table 1. - The main content of an enterprise activity types

Grouping feature	Activity type	Content
Scale	Market activity	Activity of an economic agent in the market environment
	Internal activity	Activity connected with the formation of economic potential
	External activity	Activity manifesting itself in the business reputation of an enterprise, its image, the formation of external links and relations
Type of activity	Business activity	Activity according to main operational activity
	Economic activity	Activity according to economic activity that reflects the economic aspect of an enterprise functioning
	Innovative activity	Activity according to innovative activity, its complex characteristic

As it is seen from Table 1, innovative activity is closely connected with the presented types of activity. In general, it is possible to note that innovative activity is a functional type of the market activity and business activity direction, which is reflected in the monographs [11, 15].

It should be noted that innovative activity of an economic agent is characterized by its intensity [2, 10, 18], efficiency and regularity of innovations [5, 14] in the strategic aspect of an enterprise development management.

The executed research allowed to formulate the basic organizational and economic stimuli to the realization of innovative activity, as well as to define the necessity of the present activity type, conditioned by the management

tasks of an enterprise as a whole. Thus, the stimuli to innovative activity, according to the author, are successful resources management, especially intellectual, investment, financial; intensification of the medium changes; the state policy, connected to the business development, competitive environment regulation, creation of innovative infrastructure.

The innovative activity of an enterprise allows one to solve important managerial tasks, assisting the efficient implementation of innovations in the practical activity. The correspondence of innovative activity and main managerial tasks of a modern industrial enterprise is presented in Table 2.

Table 2. - Innovative activity in the managerial process of an enterprise

Main managerial tasks	The purpose of innovative activity
Regulation of the production and realization costs	The realization of technological process innovations, marketing innovations
Improvement of production efficiency in the strategic aspect	The realization of technological product innovations, organizational innovations
Improvement of the competitiveness at various markets	The realization of technological innovations
Realization of potentials and advantages	The realization of organizational innovations

From table 2 it is seen that innovative activity manifested in realization of various innovation types allows one to achieve the desired result during the economic activity through realization of management tasks.

As innovative activity is especially important during economic agent's development, the work suggests a complex approach to the definition of this notion, which takes into account development needs as well as main basics of the studied process, which is different from the existing explanations where the identified aspects are separate. Thus, innovative activity is seen by the author as a process that ensures the achievement of innovative goals on the basis of innovative potential, activation, stimulation and intensification of innovative activity in the conditions of strategic development management. The definition pre-

supposes that the aim of innovative activity is the search of mechanisms that ensure the innovative process at an industrial enterprise for quick responds to market challenges during the development.

The innovative activity, as any other process, must be managed. Based on the author's research, the management of innovative activity is defined as a system of strategic managerial decisions aimed at intensive and efficient innovations implementation and efficient realization of innovations in the sphere of industrial enterprise development. As innovative activity presupposes the strategic aspect of management, it is logical to continue to ground the strategies of innovative activity management. In this article on the basis of the received results according to the formation of the business activity management [17], the

characteristics of innovative activity management are pointed out: aggressive, mild, conservative (by the development rate), marketing, production and resource (by the functional feature).

It was determined that according to the development rate the strategies of innovative activity management are characterized in the following way:

- aggressive strategy presupposes the active investment of resources in the investment project, allowing to improve the productivity and sales technology of an innovatively active enterprise;

- mild strategy is realized in the conditions of limited investment resources, put into the investment project at an enterprise that is developing its economic activity;

- conservative strategy is realized in the conditions of the deficiency of innovative resources, which slows down or stops the realization of an innovative project, slowing down the development process of an enterprise.

Every strategy has internal and external condition of realization, as well as advantages and disadvantages, that are presented in Table 3.

Table 3 - The strategies of innovative activity management

Strategy type	Possible conditions of realization:		Strategy description:	
	External	internal	advantages	disadvantages
aggressive	Stable financial and economic situation	Relatively complete availability of innovative resources	Growth of efficiency of innovative activity, competitiveness of an enterprise and product	Changes of market structure decreases the time period of receiving the results from the strategy
mild	Stable situation or post-crisis state of the economy	Limited availability of investment and financial resources	Relative stability of external environment maintains the efficiency of innovative activity and the effect of this strategy realization in dynamics	Limited innovative development, created by the misbalance of the innovative potential structure
conservative	Post-crisis or crisis state of the economy	Deficiency of innovative resources	Wait-and-see policy allows one to clarify the external situation and define the alternative variant of innovative project realization in the conditions of development	Limited development of activity decreases the competitive advantages

Based on Table 3, according to the author, it is possible to formulate the main tasks of innovative activity management for each strategy: for the aggressive strategy - the decrease of the risks of innovative project realization, for the mild one - the search of financial sources for innovative projects, for the conservative one - the search of innovative resources for a stable development of an enterprise.

During the research there were determined the interconnections between the strategies groups and types of innovations (Table 4), which allows one to choose the optimal strategy of innovative activity management in the particular economic conditions.

However, it should be noted that the conditions of an enterprise functioning are not the most important in the

Table 4. - Correspondence of strategies and innovations types

Strategies according to development rates	Innovation types	Strategies according to functional feature
Aggressive	Process technological, marketing	Production and marketing
Mild	Product technological	Production
Conservative	Organizational	Resource

choice of the strategy of innovative activity management. Alongside the conditions, this choice is determined by the aims and tasks of the development process in general and innovative development in particular.

Thus, the complex of the analyzed strategies of innovative activity management, their characteristics, possible internal and external conditions of realization, tasks of innovative activity management and the aim of this type of activity in general create the system of management of innovative activity of an enterprise during its development. The suggested system allows one to improve the management of innovative activity, increasing the efficiency of the system of strategic management of an industrial enterprise development.

Conclusions

The notion framework of innovations theory was further developed: the author formulated the opinion in the definition of 'innovative activity' as a process that ensures the achievement of innovative development aims on the basis of formation of innovative potential, activation, stimulation and intensification of innovative activity in the process of strategic management of an industrial enterprise development. The aim of innovative activity was

defined, which is the search of mechanisms ensuring the realization of innovative process at an industrial enterprise for quick response to market challenges in the developing conditions. The author suggests that innovative activity management is the system of strategic managerial decisions, aimed at intensification and efficiency of innovations in the process of an industrial enterprise development.

It was determined that complex managerial decision-making and increase of strategic management efficiency is possible based on the choice of the optimal management strategy according to the types of innovations, conditions of realization of strategies using scientific and methodologic approach to the formation of the system of management of an enterprise activity in the development process.

REFERENCES

1. Amosha A. I., Salomatina L. M., Perederii S. L. (2011), Analysis of the causes of low innovative activity of high-tech enterprises in Ukraine, *Ekonomika promyslovosti*, 4, pp. 165-179 (ukr).
2. Bayev I. A., Solovyova I. A. (2014), Empirical analysis of the relationship of investment and innovative activity of Russia regions, *Ekonomika regiona*, 1, pp. 147-155 (rus).

3. Vernikov V. A. (2015), About theoretical approaches to the classification of enterprise structures innovative activity, *MIR (Modernizatsiya. Innovatsii. Razvitiye)*, 21, pp. 71-75 (rus).

4. Hrinko T. V. (2010), Essence, components and features of the category «enterprise innovative activity», *Investytsii: praktyka ta dosvid*, 8, pp. 30-32 (ukr).

5. Derevyankin I. A. (2013), Development of a comprehensive methodology for assessing the innovative activity of food industry enterprises, *Vestnik Voronezhskogo gosudarstvennogo universiteta inzhenernykh tekhnologiy*, 3, pp. 217-221 (rus).

6. Ivanova O. E., Kozlova M. A. (2013), Evaluation of the effectiveness of Russia industrial sector based on innovative activity, *Ekonomicheskii analiz: teoriya i praktika*, 35 (338), pp. 48-56 (rus).

7. Karpenko A. V. (2013), Approaches to determining innovative activity, *Zbirnyk naukovykh prats Tavriiskoho derzhavnogo ahrotekhnolohichnogo universytetu (ekonomichni nauky)*, 2 (6), pp. 371-382 (ukr).

8. Kotkova N. S. (2013), Formation system of enterprise innovative activity from the position of their life cycle, *Innovatsiina ekonomika*, 6, pp. 93-100 (ukr).

9. Kurchenkov V. V. (2013), Enterprises innovative activity in the global competition, *Innovatsii*, 5 (175), pp. 60-64 (rus).

10. Morozov A. V., Mustafin A. N. (2014), Business entities innovative activity: essence, trends, effectiveness, *Vestnik Kazanskogo tekhnologicheskogo universiteta*, Vol. 17, 12, pp. 280-283 (rus).

11. Zhalilo Y. A., Pokryshka D. S., Belinska Y. V., Berezhnaya Y. V. (2012), Post-crisis development of Ukraine economy: principles of modernization strategy, Kyiv, 144 p. (ukr).

12. Polyakova Y. V. Innovative activity of Ukraine industrial enterprises (2012), *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu. Seriya: Menedzhment innovatsii*, 20, Vol. 1, pp. 74-82 (ukr).

13. Popadynets O. V., Hlazyrin R. L. (2014), On the reasons

for the low innovative activity of Ukrainian companies and solutions, *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnogo universytetu «KPI»*, *Technical progress and efficiency*, 64, pp. 11-15 (ukr).

14. Rasulev A. F., Trostyanskiy D. V., Islamova O. A. (2015), Estimation of industrial enterprises innovative potential and innovative activity, *Vestnik UGUES. Science, education, the economy. Economy Series*, 2 (12), pp. 30-36 (rus).

15. Kalinesku T. V. (2012), Socio-economic catalysts for innovation in the enterprises, Lugansk, 287 p. (ukr).

16. Filippov V. V. (2013), The imperatives of enterprise innovative activity, *Ekonominfo*, 19, pp. 79-80 (rus).

17. Kharchenko V. A. (2013), Business Activity Management System of control of industrial enterprises development, *Skhid*, 4, pp. 87-92 (ukr).

18. Chabaniuk A. V. (2013), Theoretical Aspects of definitions of «innovation» and «innovative activity», *Vestnik Akademii znaniy*, 3, pp. 58-61 (rus).

19. Baranenko S.P., Dudin M.N., Ljasnikov N.V., Busygin K.D. (2014), Using environmental approach to innovation-oriented development of industrial enterprises, *American Journal of Applied Sciences*, Vol. 11, No. 2, pp. 189-194 (engl).

20. Fisman R., Werker E. (2011), Innovations in Governance, *Innovation Policy and the Economy*, Vol. 11, No.1, pp. 79-102 (engl).

21. Volkova N. (2014), Innovation in Russia: strategic aspects, *Proceedings of the 2nd International Conference Innovation Management and Company Sustainability, (Prague, 26-27 may 2014)*, Vysoká škola ekonomická v Praze, Prague, pp. 298-305 (engl).

22. Lazarova E. (2015), Issues of the innovative capacity of Bulgarian firms, *Int'l. Jubilee nauch.-Prakan. conf. «European practices and reflections in national planning.» (Svishtov 24-25 April 2015)*, Academic Publishing «Tzenov», Svishtov, pp.133-134 (bulg).

Харченко Виктория,

кандидат економічних наук, доцент Донецького національного технічного університету

ИННОВАЦИОННАЯ АКТИВНОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЯ В ПРОЦЕССЕ РАЗВИТИЯ

В статье обоснован научно-методический подход к формированию системы управления инновационной активностью предприятия в условиях развития, который упорядочивает применение стратегий управления инновационной активностью в соответствии с видами инноваций, внутренними и внешними условиями их реализации, позволяет сопоставить различные группы и виды стратегий, что обеспечивает комплексное принятие управленческих решений и позволяет повысить эффективность стратегического управления развитием предприятия. В работе получен развитый понятийный аппарат теории инноваций в части проработки понятий "инновационная активность" и "управление инновационной активностью" субъекта хозяйствования. Предложен комплексный подход к определению инновационной активности, трактуемой автором как процесс, обеспечивающий достижение целей инновационного развития на основе формирования инновационного потенциала, активизации, стимулирования и интенсификации инновационной деятельности в условиях стратегического управления развитием промышленного предприятия. Данный подход учитывает как потребность в развитии, так и основные базисы изучаемого процесса, что является отличием от существующих формулировок понятия, в которых указанные аспекты разрознены. Определена цель инновационной активности, заключающаяся в поиске механизмов, обеспечивающих осуществление инновационного процесса на промышленном предприятии для своевременного реагирования на рыночные вызовы в условиях развития. Сформулированы основные характеристики инновационной активности в системе разнообразных видов активности (рыночной, деловой, экономической, внутренней, внешней), выделены организационно-экономические стимулы к реализации инновационной активности: результативное управление ресурсами, в особенности интеллектуальными, инвестиционными и финансовыми; интенсификация изменений внешней среды; государственная политика, связанная с развитием бизнеса, регулированием конкурентной деловой среды, созданием инновационной инфраструктуры. Под управлением инновационной активностью предлагается понимать систему стратегических управленческих решений, направленных на обеспечение интенсивного и эффективного осуществления инноваций в процессе развития промышленного предприятия.

Ключевые слова: инновационная активность; предприятие; управление инновационной активностью; стратегия; виды инноваций; развитие.

Kharchenko Viktoriya,

Ph.D. in Economics, Associate Professor of Donetsk National Technical University

INNOVATIVE ACTIVITY OF AN ENTERPRISE IN THE PROCESS OF DEVELOPMENT

The aim of innovative activity is the search of mechanisms that ensure the innovative process at an industrial enterprise for quick responds to market challenges during the development. There has been suggested the system of innovative activity management that includes groups and types of strategies of innovative activity management, types of innovations, conditions of strategies realization. Such scientific and methodological approach to the formation of the system of innovative activity management ensures the complex managerial decision-making and higher efficiency of strategic management of an industrial enterprise development.

Key words: innovative activity; enterprise; management of innovative activity; strategy; types of innovations; development.

© Харченко Вікторія

Надійшла до редакції 27.11.2015

УДК 351.755

ШАБАЛІНА ЛЮДМИЛА,

кандидат економічних наук, доцент

Донецького національного технічного університету

КАПКО АНАСТАСІЯ,

Донецький національний технічний університет

МІЖНАРОДНІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ ПОТОКІВ БІЖЕНЦІВ

У статті було проаналізовано світові міграційні потоки за останні 25 років. Розглянуто міграційні потоки за географічною, гендерною та освітньою ознаками. Визначено основні проблеми біженців, що полягають у працевлаштуванні та отриманні офіційного статусу біженця. Розглянуто нелегальну міграцію, а також пов'язані з нею проблеми. Проаналізовано основні маршрути біженців. У зв'язку з цим визначено основні країни - експортери та імпортери біженців. Проаналізовано основні заходи, що має намір ужити Єврокомісія для регулювання міграційної кризи, яка склалась у світі.

Ключові слова: міграційні потоки; іммігранти; біженці; статус біженця; притулок; Дублінська угода; реадмісія.

Постановка проблеми. Проблема біженців та дотримання їхніх прав гостро стоїть перед світовою спільнотою, оскільки вона пов'язана з внутрішнім становищем цілого ряду країн, відповідальністю урядів, діяльністю міжнародних організацій, неурядових фондів і навіть окремих громадян у всьому світі. Міжнародна організація з міграції (МОМ) оцінила загальну чисельність мігрантів у світі в 178 млн ос. у 2000 році, із яких 14,5 млн осіб - біженці. Станом на 2015 рік загальна кількість мігрантів - 232 млн осіб, із яких більше 50 млн осіб склали біженці [1, 2]. З них приблизно половина проживає в 10 високоурбанізованих країнах із високим рівнем доходу - Австралії, Великобританії, Канаді, США, Франції, Німеччині, Росії та Саудівській Аравії. Очікується, що до 2050 року кількість міжнародних мігрантів досягне 405 млн осіб, що, відповідно, спричинить ряд негативних наслідків у світі [1]. Розміри міграційних потоків, які збільшуються з року в рік, призвели до необхідності міжнародного регулювання цього

процесу. Виходячи з обставин, що склалися, стає необхідним проаналізувати особливості сучасних міграційних потоків та ефективні заходи щодо регулювання потоків біженців.

Ступінь вивченості. Актуальність порушених питань пояснює інтерес з боку вчених та фахівців-практиків. Так, загальні питання міграції були розглянуті в працях Д.-К. Нгуена, С. Зуммерматтер, Н. М. Аїтова, О. К. Дадаєва. Підходи до вирішення проблем міграційної кризи відображені в працях Г. Дудіної, О. М. Каменського, Г. О. Барішевої, Г. І. Тюменцева, А. Е. Вовка та ін. Проблему біженців вивчали Є. Г. Белькова, А. М. Ібрагімов, З. Ф. Іранпур, С. Є. Селєзньова та ін. Значний внесок у вирішення проблеми регулювання потоків біженців зробили А. Гаганов, М. Д. Габова, Т. Мехтієв, В. Н. Стегній, К. А. Антипов, Й. Луїджи та ін.

Мета роботи - проаналізувати особливості сучасних міграційних потоків.

Об'єкт дослідження - потоки біженців у світі.